

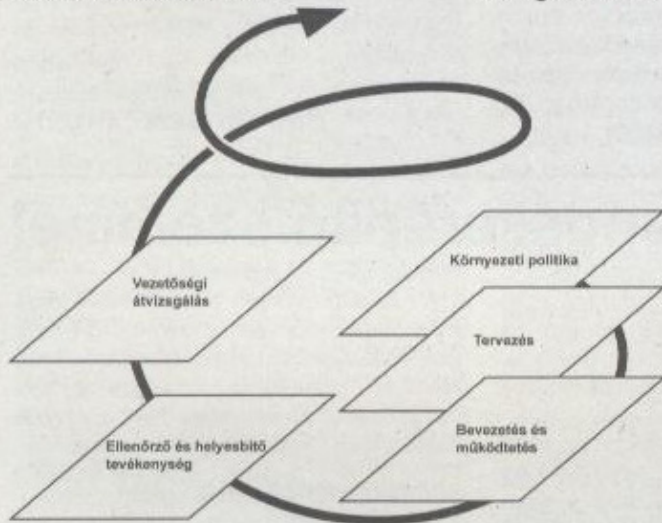

Új ISO 14001

Változások a Környezetközpontú Irányítási Rendszer (KIR) szabványában

2004. november 15-én az ISO kiadta a módosított ISO 14001 és ISO 14004-es szabványokat. Az ISO főtitkára Alan Bryden szerint „ezek a szabványok a környezetközpontú irányítás legkorszerűbb gyakorlatát tartalmazzák, és a fenntartható fejlődés három dimenzióját tartják szem előtt egyszerre: a szociális, gazdasági és környezeti szempontokat.”

Az ISO 14001:2004 szabvány a KIR követelményeit tartalmazza, amely keretet ad a szervezet számára tevékenységei, termelési és szolgáltatásai környezeti hatásainak felügyeletéhez, és környezeti teljesítményének folyamatos fejlesztéséhez. Az ISO 14004:2004 útmutató a környezetközpontú irányítási rendszer elemeihez és bevezetéséhez.

KÖRNYEZETKÖZPONTÚ IRÁNYÍTÁSI RENDSZER MODELLJE

A KIR modellje

A szabványok készítésekor figyelembe vették az 1996 óta felgyülemlett felhasználói tapasztalatokat, valamint igényeket. Az ISO 14001 ma érthetőbb és könnyebben használható, kompatibilisebb az ISO 9001:2000 szabvánnyal, az útmutatóval is összehangoltabb. Az ISO 14001:2004 szerint lehet tanúsítást kérni és kapni.

Az ISO 14001:2004 szabvány pontjait végigkísérve, bemutatjuk a lényeges változásokat, módosításokat a korábbi ISO 14001:1996 szabványhoz képest.

Általános követelmények és alkalmazási terület (4.1)

A szervezet határozza meg és dokumentálja a KIR alkalmazási területét (scope), folyamatosan fejlessze rendszerét, valamint határozza meg a teljesítéshez szükséges követelményeket.

Környezeti politika (4.2)

Az átdolgozott szabvány környezeti politikára vonatkozó követelményében két fő változás található.

A környezeti politika legyen összhangban a KIR alkalmazási területével (scope). További követelmény, hogy a politikáról ne csak az „alkalmazottak” tudjanak, hanem „minden személy, aki a cég érdekében vagy érdekéért dolgozik”.

Tervezés (4.3)

Környezeti tényezők (4.3.1)

A szervezet környezetirányítási rendszerének alkalmazási területén belül, el kell végezni a tevékenységeivel, termékeivel, szolgáltatásaival kapcsolatos környezeti tényezők azonosítását. A szervezetnek meg kell vizsgálni, hogy tudja-e befolyásolni a beszállítói láncon keresztül beszerzett árukkal kapcsolatos környezeti tényezőket.

Az értékelési folyamat eredményeképpen meghatározott jelentős környezeti tényezőket, a KIR bevezetésénél és karbantartásánál figyelembe kell venni. A tényezők azonosításának és értékelésének folyamatait valamint a jelentős környezeti tényezőket dokumentálni kell.

Jogi és egyéb környezeti követelmények (4.3.2)

Alapvető módosítás nem történt.

Célok és programok (4.3.3)

Az 1996-os szabvány 4.3.3 és 4.3.4 pontjainak követelményeit összevonták az új szabvány 4.3.3 pontjában. Célszerű lépés volt mivel a szervezetek általában már közösen kezelték ezeket a pontokat a gyakorlatban.

Bevezetés és működtetés (4.4)

Erőforrások, szerepek, felelősség és hatáskör (4.4.1)

Az átdolgozott szabvány megköveteli, hogy az erőforrások biztosítsák a rendszer kialakítását, bevezetését, karbantartását, és fejlesztését. A szabvány pont kihangsúlyoz több erőforrást (humán erőforrás, speciális szakismeret, szervezet infrastruktúrája, technológia, gazdasági erőforrás)

Kompetencia, képzés és tudatosság (4.4.2)

Az ISO 9001:2000 szabvánnyal való harmonizálás miatt a címet megváltoztatták. A szabványkövetelmény világosan meghatározza, hogy minden személyt (ez magában foglalja az alvállalkozókat, beszállítókat és az ideiglenes állományt is) akik olyan feladatot teljesítenek, amelyek jelentős környezeti hatást okozhatnak, megfelelő (dokumentált) képzéssel kompetenssé kell tenni.

Kommunikáció (4.4.3)

Az új szabvány kihangsúlyozza, hogy ha a szervezet a környezeti tényezőit illetően külső kommunikációt is folytat, döntését, és módszereit ki kell dolgoznia, és dokumentálni kell.

Dokumentáció (4.4.4)

A szabvány pont, melynek címe harmonizálásra került az ISO 9001:2000-rel, pontosan meghatározza a KIR szükséges dokumentumait:

- 1.) környezeti politika, célok és előirányzatok,
- 2.) környezetközpontú irányítási rendszer alkalmazási területe (Scope),
- 3.) a környezetközpontú irányítási rendszer főbb elemeinek meghatározása, azok kölcsönhatásai, hivatkozás a kapcsolódó dokumentumokra,
- 4.) az ISO 14001 szabvány által megkövetelt minden dokumentum/feljegyzés,
- 5.) minden olyan dokumentum/feljegyzés, ami szükséges a jelentős környezeti tényezőkkel kapcsolatos hatékony tervezésnek, működésnek, a kapcsolódó folyamatok szabályozásának és ellenőrzésének igazolására.

Dokumentumok kezelése (4.4.5)

A címet és a szabvány pont szövegét az ISO 9001:2000 szabványhoz igazították.

Működés szabályozása (4.4.6)

Tartalmilag nem változott, de a világosabb kifejezőmód érdekében a szövegét átdolgozták.

Felkészülés és reagálás vészhelyzetekre (4.4.7)

Az új szabványban ez a pont további követelménnyel egészült ki. A szervezet ne csak reagáljon a vészhelyzetekre, hanem csökkentse, előzze meg a lehetséges káros környezeti hatásokat.

Monitoring és mérés (4.5.1)

A régi szabvány 4.5.1 fejezetét kettéválasztották és így született meg a 4.5.1 Monitoring és mérés, valamint a 4.5.2 Teljesítményértékelés szabvány pont.

Az új szabvány szerint dokumentálni kell a teljesítmény monitorálásának információit, ellentétben a régi szabvány követelményével, ahol elegendő volt feljegyzést készíteni.

Teljesítményértékelés (4.5.2)

Legszembetűnőbb változtatás az a követelmény, hogy legyen eljárás az időszakos teljesítményértékelésre, ami tartalmazza a jogi és egyéb követelmények értékelésének szempontjait. A teljesítményértékeléssel kapcsolatos feljegyzéseket meg kell őrizni.

Nemmegfelelőség, javító és megelőző intézkedések (4.5.3)

A régi szabvány 4.5.2-es pontja 4.5.3-ra változott és a következő követelményeket támasztja a szervezet számára:

- 1.) vizsgálja meg és határozza meg az aktuális nemmegfelelőségek okait, és hozzon intézkedéseket az újbóli kialakulás megelőzésére,
- 2.) vizsgálja meg a potenciális nemmegfelelőségeket, és állapítsa meg a megelőző intézkedés bevezetésének szükségességét,
- 3.) vizsgálja felül a javító és megelőző intézkedések hatékonyságát.

Feljegyzések kezelése (4.5.4)

A 4.5.3 pont 4.5.4-re változott. Az új szabvány szövegét átrendezték, nem nevezi meg a szükséges feljegyzéseket. Ehelyett

a szabványpont a következő követelményt tartalmazza: „A feljegyzések szükség szerint igazolják a KIR és a szabvány követelményeinek való megfelelést”

A feljegyzésekkel kapcsolatos feladatokat a szabványpont meghatározza.

Belső audit (4.5.5)

A régi 4.5.4 szabványpont 4.5.5-re módosult alapvető tartalmi változás nélkül. A módosítás oka az ISO 9001:2000 szabvánnyal való harmónia biztosítása volt.

Vezetőségi felülvizsgálat (4.6)

Az átdolgozott szabványpont jobban definiálja a vezetőségi felülvizsgálat bemeneti és kimeneti követelményeit, mindezt összhangban az ISO 9001:2000 szabvánnyal, ezzel is növelve a két szabvány közötti egységesítést.

Átállás az új szabványra

Az átdolgozott szabványra való áttérés az International Accreditation Forum állásfoglalása alapján 3 periódusra bontható (www.iaf.nu - IAF Transition Plan for Accredited EMS Certification from ISO 14001:1996 to ISO 14001:2000):

1. Előkészítési időszak: 2005. május 14.-ig, amikor az audit alá vont szervezet a Tanúsító Testülettel egyeztetve eldöntheti, hogy a korábbi ISO 14001:1996 vagy az ISO 14001:2004 szabványt tekintik az audit alapjának

2. Alkalmazási időszak: 2005. május 15.-től a szervezetek adaptálják az átdolgozott szabvány követelményeit környezetirányítási rendszerükbe, az audit csak az ISO 14001:2004 alapján folyhat

3. Átállási időszak vége: 18 hónappal az új szabvány közzététele után, azaz 2006. május 14.-től csak az ISO 14001:2004 tanúsítványok az érvényesek.

Az új ISO 14001:2004 KIR szabvány nem egy forradalmian új szabvány, hanem az 1996-ban kiadott verzió megújulása, ami továbbra is jó eszköz a szervezetek környezeti teljesítményének folyamatos javítására, de nem helyettesíti a hatályos jogszabályoknak való megfelelést.

Toth György
toth.gyorgy@vincotte.hu
ISO 14001 Auditor, VINÇOTTE